

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Lucie Kubáčková

Dvě ženy v zajetí iluzí – interpretace románů Anna
Karenina a Paní Bovaryová

Olomouc 2022

Vedoucí práce: Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci na téma Dvě ženy v zajetí iluzí – interpretace románů Anna Karenina a Paní Bovaryová pod dohledem vedoucího práce vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, uvádím v seznamu použité literatury a zdrojů.

V Olomouci dne 19. 4. 2022

.....

podpis

Poděkování

Děkuji panu Mgr. Danielu Jakubíčkov, Ph.D. za odborné vedení práce, poskytování rad a materiálních podkladů k práci.

Dále bych chtěla poděkovat rodině a všem ostatním, díky kterým mohla tato bakalářská práce vzniknout.

Obsah

Úvod	6
1. Společenské a sociální postavení žen ve společnosti na konci 19. století	7
1.1. Historický vývoj postavení žen.....	7
1.2 Ženy a zaměstnání	9
2. Pojem realismus a jeho literární podoby.....	11
2.1 Definice pojmu	11
2.2 Typy realismu	12
3. Interpretace a analýza románů Anna Karenina a Paní Bovaryová	14
3.1 Okolnosti vzniku románů v souvislosti s tvorbou autorů (časová osa)	15
3.2 Romány z tektonického a dějového hlediska.....	17
3.3 Charakteristika hlavní hrdinky.....	28
3.4 Postavy ovlivňující obě ženy	32
3.5 Ideál snu a skutečnosti	35
Závěr	39
Seznam přečtené literatury a zdrojů	6

Úvod

Ve své bakalářské práci se budu zabývat romány dvou světových spisovatelů - *Annou Kareninou* od Lva Nikolajeviče Tolstého a *Paní Bovaryovou* od Gustave Flauberta. Toto téma jsem si vybrala, poněvadž mě tematika obou děl velice zajímala a chtěla jsem zjistit více informací o autorech i o dílech.

Hlavním cílem mé bakalářské práce je interpretace a analýza těchto románů se zaměřením na tematiku lásky, manželství, nevěry a ztráty iluzí. Ve své bakalářské práci bych chtěla proniknout do obou románů a zmapovat všechny podrobnosti, které mezi nimi budou, avšak i vytyčit všechny rozdílnosti děl.

V první kapitole se budeme zabývat postavením žen ve společnosti 19. století. Přiblížíme si jednotlivé historické mezníky se zaměřením na významné osobnosti, události a postoje k ženám. Mimo jiné v této kapitole zmíníme vývoj žen v pracovním procesu a vše, co tento vývoj ovlivňovalo.

Ve druhé kapitole se budeme věnovat uměleckému směru realismus, u kterého se zaměříme na jeho využití v literatuře. Definujeme si pojem realismu, proces jeho vzniku a jeho rysy. Kromě toho si zmíníme i směry, které z realismu vycházejí a souvisí s tématem bakalářské práce, přesněji kritický realismus a naturalismus.

Ve třetí kapitole se zaměříme na rozbor románů *Anna Karenina* a *Paní Bovaryová*. Přiblížíme si okolnosti vzniku obou románů v kontextu tvorby autorů. Poté nahlédneme na romány z tektonického hlediska. V rámci této kapitoly se podíváme i na dějovou složku, u které si prostřednictvím jednotlivých bodů představíme širokou škálu situací, které byly pro oba romány zásadní, ale i podobné. Součástí této kapitoly je detailní charakteristika obou titulních hrdinek. Současně se budeme věnovat i charakteristice dalších osob, které v obou románech vystupují. I tentokrát budeme všechny postavy vzájemně porovnávat. V poslední části třetí kapitoly se seznámíme s použitím motivu snu v literatuře a v obou dílech. Zmíníme si, jak se sen v dílech promítnul a jak oba romány ovlivnil.

1. Společenské a sociální postavení žen ve společnosti na konci 19. století

1.1. Historický vývoj postavení žen

Ženy po mnohá století zaujímaly podřadná postavení ve společnosti vůči mužům. Nehlásily se ke změně a nikoho by ani nenapadlo, že by jim mohly být rovny. Na to nepomyslel ani Martin Luther, který v 16. století prohlásil:

„Ženy mají být doma. To naznačuje i způsob, jakým byly stvořeny. Mají široké boky a velký zadek, na kterém mají sedět, starat se o domácnost a rodit a vychovávat děti.“ (ABRAHAMSOVÁ, 2005 str. 35)

Tímto výrokem byl nastaven ideál ženy nejen v Americe, ale i v Evropě. Ženy měly být zdrženlivé v myšlení, avšak trpělivé a statečné, oddané a příjemné, moudré v jakékoli konverzaci, do které se ale neměly často zapojovat, a když už k tomu došlo, tak nehovořit příliš moc a uštěpačně. Tyto ideály přetrvávaly téměř dvě století. V Evropě se ve druhé polovině 18. století začíná rozšiřovat osvícenství, které hlásá rovnost lidu. A díky tomuto se pomaličku začínala vyvíjet vize rovnosti mužů a žen a s tím i hnutí ženské emancipace a ideologie tohoto hnutí nazývaná feminismus.

Nové pojetí žen se začalo formulovat na konci 18. století. Nejprve se jej ujmulí osvícenští autoři. Hlavní ženskou autorkou byla Mary Wollstonecraftová, která vytvořila reálný model ženy, která nebyla určena jen pro pár buřiček, ale pro širší okruh žen. Ve své knize *Obhajoba ženských práv* (1792) přikládá ženám silnou vizi příležitosti, žena je brána jako samostatná nezávislá bytost, která se rozhoduje v otázkách budoucnosti sama. Avšak uznání se jí dostalo až v 19. století.

Mary Wollstonecraftová se domnívala, že vzdělávání dívek by mělo zahrnovat tytéž prvky jako vzdělávání chlapců. Dokonce se domnívala, že obě pohlaví by měla být vzdělávána společně a že dívky by měly mít tytéž svobody, jako mají chlapci. (ABRAHAMSOVÁ, 2005 str. 38)

Na počátku 19. století začala vznikat ženská hnutí, která byla podporována i některými muži. Cílem byla především zásadní změna v rozdílech mezi pohlavími, a to především v sociálním, hospodářském, politickém a kulturním ohledu. Hnutí necílilo ani na rovnost, nebo na výměnu rolí, ale na zlepšení postavení žen v dané době a vztahů mužů k nim. Ženy se snažily o autonomii ve smyslu sebenalézání. Jako model nebraly život mužů, ale spíše se snažily o

rozvoj osobnosti prostřednictvím svobody, vlastních sil a odstranění překážek, kterou v té době představovaly tradice a právo.

Tato feministická hnutí spadají do kategorie sociálních hnutí, jelikož začala zasahovat do sociálních otázek, jako byla například bída a chudoba. Ve druhé polovině 19. století se začal zvyšovat počet osob přidávajících se k tomuto hnutí, a to z důvodu řešení sporu pohlaví. Proč tak najednou? Můžeme říci, že hnutí se od roku 1776 inspirovala revolucemi, avšak nebyla chápána jako revoluční hnutí. Ženám v té době chyběla moc, aby se o revoluci pokusily, ale také si vzaly ponaučení, že změny, které revoluce nabízí, přináší sice nové rozhledy, ale jejich postavení by se nemuselo upevnit, nebo dokonce by revoluce mohla přinést pravý opak. To se stalo například při Velké francouzské revoluci, nebo při revolučním roku 1848 v zemích jako byla Francie a Rakousko, kdy revoluce skončila zákazem politických sdružení žen. Francouzská spisovatelka na tuto situaci reagovala:

„Žena je jako národ. Nechce slyšet o revolucích, které nás přivádějí do záhuby kvůli prospěchu několika ctižádostivých žvanilů. Chce, aby svoboda a rovnost platily pro všechny ženy a muže, nebo se postará, aby je neměl nikdo.“ (D’HÉRICOURT str. 86)

Ženské hnutí nevzniklo jen jako spontánní útěk před utlačováním tohoto pohlaví, ale díky rozšíření pole působnosti, které se před ženami otevřelo v 19. století a po částech jej začaly dobývat. Hnutí se začalo rozvíjet s nároky a rostoucím pochopením pocitů nedostatku a újmy, ať už ve vztahu s muži nebo s dřívějším postavením žen. Některé z žen byly toho názoru, že ženy měly dříve omezenější prostor pro seberozvíjení, jiní to viděli opačně. K nim patřil i filozof Bedřich Engels, který považoval 19. století za dobu úbytku a z hlediska žen pronášel, že mají v 19. století méně práv než za starého režimu. V Německu bylo myslitelkami Getrud Bäumerovou a Lily Braunovou poukázáno na vliv industrializace, která přinesla, jak nelidské životní podmínky, tak postupné zespolečenšťování života lidí. Ať už byl člověk příznivcem jednoho nebo druhého názoru, tak důležité bylo, že veřejná komunikace 19. století zprostředkovala prostřednictvím tištěných médií, aby ženy přednesly své stížnosti jiným ženám a mužům. Tyto stížnosti se podobaly těm, které vznikly na začátku Velké francouzské revoluce a tentokrát vzbudily velká očekávání.

V Americe v roce 1848 uvedl žurnalista Theodore Stanton svůj sborník věnovaný evropskému hnutí žen tvrzením, že volební právo je *summum bonum*¹ dané doby. To ale neodpovídalo tomu, co se odehrávalo za oceánem. Toto sociální hnutí se velmi pomalu stávalo

¹ Vrchol všeho dobrého

politickým. V Evropě jediná země, kde existovalo hnutí tzv. sufražetek, byla Velká Británie. V té době bylo toto hnutí ještě dost slabé, ale za to velice aktivní a jeho přívrženkyně se připravovaly v roce 1884 prosadit volební právo i pro ženy. Hnutí v ostatních evropských zemích se během 80. let ještě neztotožňovala s názory Theodora Stantona nebo sufražetek. Hlasovací právo bylo jedním z cílů tohoto ženského hnutí, avšak byl v té době pro ně vzdáleným završením feministických snah. To se ale brzy obrátilo.

Helene Langeová, která v roce 1896 uveřejnila v mezinárodním časopise Cosmopolis pod titulem Ženské volební právo jednu z prvních německých obhajob tohoto požadavku (a současně i obhajobu nejrozsáhlejší), prohlásila v roce 1904 na berlínské konferenci Mezinárodní rady žen, že volební právo není „konečným cílem“, ale východiskem a prostředkem, který má ženám posloužit k získání prostoru, „k neustálému rozšiřování okruhů jejich občanských povinností a práv“ a k novému uspořádání „vztahu pohlaví uvnitř sociálního řádu.“ (BOCKOVÁ, 2007 stránky 168-169)

1.2 Ženy a zaměstnání

Už od dávných dob bylo dáno, že muž pracuje a žena je doma s dětmi. Pokud ženy v té době někde pracovaly, tak jedinečně v obchodě, řemeslnických dílnách nebo v cizích domácnostech. Ženská práce byla považována za nezkušenou, neschopnou, špatně placenou a neváženou. V období industrializace sice byla ženská a mužská práce rozdělena, avšak interpretace ženské práce se nezměnila. Ženy nemohly vykonávat některé druhy práce. Byly jim určeny jiné typy prací a ty byly omezené. Začal se klást důraz na práci žen v domácnosti a jejich postavení na trhu bylo podřadné. Bylo to tedy období, kdy byla zvýrazněna důležitost podřadnosti ženy a její práce v domácnosti. Už od 18. století se postavení žen na trhu pomalu měnilo. Nastala doba, kdy se intenzivně měnila organizace a metody práce. Industrializace to vše jen zvýraznila. Rozvoj průmyslu znevážil ženské dovednosti a vytlačil je na okraj pracovních činností.

Počátkem 19. století byla žena vykořisťována hanebněji než pracující druhého pohlaví. Domácká práce představovala to, čemu říkali Angličané „sweating system“. Ani při nepřetržité práci nevydělávala dělnice tolik, aby to stačilo na nejnutnější potřeby. (BEAUVOIROVÁ, 1967 str. 51)

V Evropě tento rozvíjející se průmysl rozděloval práci žen do dvou hlavních skupin: služka v domácnosti a pracovnice v továrně. Ve většině evropských zemí byla právě první prací žen služba v cizí domácnosti. Když žila dívka na venkově, tak sloužila na statku. Avšak stále

tyto pracující ženy nebyly považovány za nezávislé, většinou jen jako doplněk práce muže, kvůli čemuž se nemůžeme divit, že ženy nejčastěji pracovaly právě jako služebné.

V 19. století byla jedním z klíčových bodů ženského sebepojetí nábožnost. V tomto období došlo patrně ke změně pojetí náboženství. Dříve byly ženy zatlačovány na okraj, jejich pobožnost byla záležitostí spíše soukromou a muži byli více zbožní než ženy. Avšak to se změnilo v 19. století, kdy se náboženství feminizovalo a stalo už spíše ženskou záležitostí. Tato feminizace dala ženám vyšší postavení v církvi a ženy začaly pozitivně smýšlet prostřednictvím náboženství o jejich životě. Ženám to dalo naději. Ve střední a jižní Evropě se zvyšoval počet řeholnic. Ženy získaly možnost uplatnit se například jako kazatelky nebo pracovnice charity. Avšak ženám bylo stále opakováno, že být ženou se zakládá na pokornosti, trpělivosti, zbožnosti a obětavosti, jak v mateřství, tak v rodinném životě.

Jedním z důvodů, proč chtěly ženy pracovat je, že byly brány pouze jako manželky, matky a hospodyně. Cítily se jinak než jen matkami a manželkami. Práce jim nabízela jinou identitu. Zažívaly pocity hrdosti a úspěchu, což podporovalo rozvoj jejich společenského povědomí. Ženy byly sice špatně placené a stále považované za závislé, ale práce jim ukazovala, že jejich pracovní role není vázána pouze k domácnosti a dětem. Koncem 19. století už pracovalo více žen, které kolem sebe vytvářely tzv. kulturu pracujících žen.

2. Pojem realismus a jeho literární podoby

2.1 Definice pojmu

Pojem realismus pochází z latinského slova *realis*, což znamená věcný, skutečný. Realismus můžeme brát jako historickou kategorii, která se neustále mění a vyvíjí. Zakládá se na pravdivém zobrazení skutečnosti se společenskohistorickou praxí při vývojovém procesu. Zachycuje subjektivní obraz objektivní reality, který je dán vztahem umělce ke skutečnosti.

Tím, že realistické dílo zobrazuje skutečnost pravdivě, má sílu přetvářet vnímatele či čtenáře a tím i přetvářet danou objektivní realitu tvůrčím způsobem. Zvláště důrazně je třeba podtrhnout tuto vlastnost realismu, neboť je to právě ona, která podmiňuje účinnost realistického díla. (ZYKMUND, 1957 str. 70)

Forma díla není primární, ale jde o osobitý obraz, který je subjektem umělce a zároveň i jeho vztahem k době, společnosti a k vrstvě, ve které žije. *Realismus je proto realismem (tj. pravdivým a tím i tvůrčím uchopením společnosti), že má schopnost v každé době najít řeč blízkou životu.* (ZYKMUND, 1957 str. 71) Kvůli této skutečnosti mnohdy nedokážeme realismus přesně definovat. Díky jeho rozšíření a vzrůstu během historie jej můžeme definovat jako epochu, literární program, ale i obecně jako styl.

Už od samého počátku je realismus jednou ze základních tendencí literatury a umění, která utvoří realitu prostřednictvím uměleckých děl, což ukazuje vztah autora a díla k realitě jako k objektu umění. K dávnějším představitelům dnešního pojmu realismus patří například Aristoteles, Leonardo da Vinci nebo J. W. Goethe. Větší zájem o realismus nastává v 19. století v souvislosti s rozvojem kritického realismu.

Realismus je založen na objektivnosti a pravdivém zobrazování skutečnosti. Na tomto se podílí skutečnost, coby předmět tvorby, ovlivňující umělcův názor a formu ztvárnění. K dalším vlivům patří i sám umělec a jeho názory, které buď kladně, nebo záporně ovlivňuje zobrazení dané skutečnosti, jeho snaha najít pravdu a upřímnost.

V literatuře se realismus nejdříve objevoval prostřednictvím jednotlivých realistických prvků v nerealistickém díle. K těmto dílům patřily například příběhy mytologické, využívající komického ladění (například francouzské *fabliaux*²) nebo cykly často vznikající během období renesance (například Dekameron, Canterburské povídky). Avšak v dané době se tyto prvky

² Krátké středověké komické veršované povídky parodizující dvorní způsoby a lidskou hloupost

neshodovaly s tematikou, která byla pro danou dobu majestátní, a to s otázkami týkajícími se člověka a jeho duše. Tento konflikt byl překonán až během klasicismu, kde hrála velkou roli typizace, osvícenský román a novela, nebo pohled na duchovní svět a člověka za období romantismu.

Realismus jako hnutí vznikl v 19. století ve Francii. *Za zakladatele realistického umění považujeme Honoré de Balzaca a to díky jeho „předmluvě“ k Lidské komedii. Tu napsal až v roce 1842, když už měl řadu románů napsaných nebo rozpracovaných, ale můžeme ji považovat za manifest realistického umění.* (JAKUBÍČEK, 2017 str. 10)

Realistická díla se snaží zachytit skutečnost ve své složitosti, protikladnosti a dynamičnosti, nejen v dané chvíli, ale i ve vývoji. Dává přitom důraz na historický aspekt. Dílo zároveň nemusí řešit celkovou společenskou problematiku, ale může se zaměřit na specifické problémy ve společnosti.

Mezi důležité znaky realistického díla patří pokrokovost, která nám prostřednictvím uměleckého působení díla na přeměnu společenského života poskytne rozvoj společenského vědomí. Důležitou součástí realismu je humanismus, který se odráží v jeho předmětu, kdy se autor snaží člověka vyobrazit v jeho složitosti a zároveň jej ukázat jako aktivního činitele společenského vývoje. Mezi další znaky patří i mnohostrannost a rozmanitost tvůrčích postupů a prostředků. Realismus nemá žádnou závaznou normu, ani není souborem pravidel umělecké tvorby.

2.2 Typy realismu

Jedním z uměleckých směrů, kterým vychází z realismu je kritický realismus. Tento směr vznikl v 19. století v období buržoazních revolucí v Evropě.

Zhruba řečeno je pojmem kritický realismus míněno takové realistické umění, které v podmínkách nastolených buržoazní revolucí kriticky zobrazuje buržoazní společnost, přičemž důraz je na hluboké kritice, nikoli ještě na vytyčování reálných perspektiv... (FISCHER, 1979 str. 117)

Velký vliv na vznik směru byl názor buržoazie, že *kapitalismus redukuje veškeré vztahy mezi lidmi na vztahy zbožní a peněžní.* (ČSAV, 1977 str. 117) Tento názor se dostával do rozporu se zažitými tradicemi a tím vznikl konflikt, kdy byl očekáván daný ideál, který byl ale v rozporu se skutečností. Tento konflikt zapříčinil kritický vztah ke skutečnosti, a od něj vznikl i název tohoto směru. Představitelé začali být ovlivněni buržoazní ideologií a začínají stavět

proti kapitalistické morálce buržoazií hláсанé ideály, někdy i ideály, které se objevovaly v minulosti, například patriarchální rolnictvo u Lva Tolstého.

Kritický realismus navazuje na základní prvky a ideály realistického umění. Avšak liší se tím, že zdolává izolaci ideálu od reality a staví základ díla na kritice nedostatků společnosti. Zobrazuje společenského člověka v pravdivé skutečnosti, kdy klade důraz na sepětí konkrétnosti a individuálnosti, přičemž uplatňuje kritickou analýzu skutečnosti s cílem zobrazit společenské rozpory a nedostatky.

Z realismu vychází i umělecký směr naturalismus, který se objevuje především v malířství a literatuře. Jeho název vychází z latinského slova natura, což znamená v překladu slovo příroda. Tento směr se začíná objevovat už v 60. letech 19. století ve Francii. V tomto období už můžeme najít prvky naturalismu třeba i v díle Gustave Flauberta. Avšak naturalismus jako směr se začíná více rozšiřovat do literatur ostatních zemí až v 90. letech 19. století.

Od realismu se liší tím, že zobrazuje skutečnost v duchu pozitivismu a nedokáže zobrazit vývojové tendence člověka v díle. Další rys naturalismu vyplývá z názoru, že literatura a umění závisí na stejných zákonech jako přírodní věda. Tento názor formuloval Emilé Zola, který je považován za zakladatele naturalismu. V předmluvě díla *Tereza Raquinová* poprvé použil slovní spojení *naturalističtí spisovatelé*.

Vedle filozofie Augusta Comta (1797-1857), zveličující funkci zkušenosti chápané jako souhrn lidských počátků, se Zola dále inspiroval evolucionistickou sociologií Herberta Spencera (1820-1903), podle níž se společnost chová jako živý organismus a rozum (duch) se formuje v závislosti na prostředí, a teorií umění, kterou razil Hippolyte Taine (1828-1893); podle ní je umělecká tvorba determinovaná třemi faktory: rasou (tj. biologickým, dědičným elementem), prostředím a dobou. (ČSAV, 1977 str. 171) Díky tomuto vlivu se rozhodl Zola po důkladném studiu zákonitostí, kterým je život podřízen, využít experimentální metodu v literatuře. S kritickým realismem sdílí zkoumání společnosti a zobrazování člověka v prostředí, ve kterém žije, avšak naturalismus přitom klade důraz na fyziologický prvek v popředí, neuchovává historický přístup. Naturalistický spisovatel volí postavy svých děl hlavně z dělnické a střední vrstvy, kdy zobrazuje postavy prostřednictvím biologických instinktů zachycující každodenní realitu života postavy, ve které nevynechává ani odpudivé rysy postavy v různých situacích.

3. Interpretace a analýza románů Anna Karenina a Paní Bovaryová

Manželství je dobrovolný svazek rovnoprávného soužití muže a ženy doprovázený láskou. Bylo to tak vždy? Obě knihy zachycují mladou ženu ve stereotypním manželství, ve kterém není spokojena. Avšak nejedná se o první knihy, které toto téma zachycovaly. Už v první polovině 19. století se v anglické literatuře objevuje obraz mladé vdané ženy, která do svazku nevstoupila s láskou. Jedná se o Kateřinu Lintonovou z románu Emily Brontëové *Na větrné hůrce*. Autorka se na postavě Kateřiny snaží ukázat rozpor mysli ženy, která na jednu stranu miluje svoji dávnou lásku Heatcliffa, ale na druhou stranu je zvědavá, co jí může přinést manželství s Edgarem po společenské stránce. S podobnou myšlenkou nabytí společenského postavení si pohrávala i Flaubertova Ema, předtím, než si vzala Karla Bovaryho.

„Moje láska k Lintonovi je jako list v lese – čas ji zeslabí, to vím, tak jako zima ochudí stromy. Ale má láska k Heatcliffovi je jako ty věčné skály pod lesem – ne oku pro radost, ale podklad života. Já jsem Heatcliff! Nelly! Stále, stále je v duchu se mnou.“ (BRONTĚOVÁ, 1978 str. 90)

Ve stejné době vznikaly i další romány s podobnou tematikou. Kromě *Anny Kareniny* a *Paní Bovaryové* do této kategorie můžeme zařadit i drama norského spisovatele Henrika Ibsena *Domeček pro panenky* (*Nora*) a jeho titulní postavu Noru Helmerovou. Nora představovala mladou ženu, na rozdíl od Emy do jisté míry spokojenou v manželství, avšak po uvědomění si svého postavení v manželství, a to že pro svého muže představuje pouhou hračku, ji donutí ho opustit.

Po zabroušení v české literatuře si v této době můžeme v této souvislosti připomenout spisovatele Viléma Mrštíka a jeho *Paní Urbanovou*. Už jen název nám může naznačit jistou souvislost s *Paní Bovaryovou*. I tato titulní postava není spokojená ve svém manželství a má poměr s jiným mužem, avšak stejně jako Anna se tomu zpočátku nepoddává, aby neporušila manželský svazek a neopustila své dítě. Náhodou je ale její poměr odhalen a její manžel je při střetu s milencem střelen.

URBANOVÁ (sama; resolutně): „Už mně je teď všechno jedno. Jako loď, když už je na vodě a vlny v proudu. Jedna noha stojí nad vodou a druhá váhá a neví kam; do proudu na vodu vábí mne láska a k pevné půdě radí bezpečnost. A což – mně už je teď všechno jedno! (Rozevře ruce v roztoužení) Hřích má dveře dokořán!“ (MRŠTÍK, 1944 str. 48)

3.1 Okolnosti vzniku románů v souvislosti s tvorbou autorů (časová osa)

Gustave Flaubert (1821-1880) se stal prvním velkým prozaikem, který díky složitým důsledkům a metodám tvorby zachytil jednoduchost měšťanské společnosti a odloučení člověka do samoty, kde člověk propadá svým ideálům, které jej odtrhují od reality.

Jeho tvorbu lze rozdělit do dvou kategorií, které jsou si rozporuplné ve vidění a zobrazování světa. Mezi těmito kategoriemi je zlom, který zapříčinil změnu literární atmosféry, a to revoluční rok 1848 ve Francii. Pod vlivem svých přátel, kteří se politicky neangažovali, byl jeho pohled na revoluci a boje zkreslen. Vždy byl pouze přihlížejícím, nikdy se do revoluce nechtěl zapojit, nebyl o ní přesvědčený. To vedlo k jeho izolaci od společnosti.

Jeho první část tvorby se vyznačovala dychtivostí, romantickou zasněností a citlivostí v mládí. Autor ve své rané tvorbě vyjadřoval potřebu důvěrně se vyznat ze svých osobních zážitků a vzpomínek. Jako příklad této tvorby můžeme uvést první verzi románu *Citová výchova*. Poté autor začal ve své tvorbě potlačovat své smysly a touhy, odklonil se k realistickým myšlenkám, začal se věnovat zachycení měšťácké společnosti a odmítal svoji dřívější tvorbu.

I když si Flaubert uchoval kritický postoj k mladistvé produkci a za života ji knižně nepublikoval, mají raná díla nesporně svůj význam jako přípravné pokusy k umělecké tvorbě mladého zralého věku. Shledáváme v nich nejen námětovou základnu pozdějších prací, ale i svědectví o tříbení autorových názorů a koncepcí a postupném odpoutání od vyhraněného egoismu. (FISHER, 1966 str. 538)

Už v roce 1851 se třicetiletý Flaubert rozhodl, o čem bude psát. Inspirací mu byla událost ze 40. let 19. století, o které se dozvěděl prostřednictvím přítele L. Bouilheta. Tento přítel mu vyprávěl příběh o mladém zdravotním důstojníkovi Eugenu Delamareovi, který se oženil se starší ženou. Bydlel s ní ve vesnici poblíž Rouenu. Žena mu brzy zemřela a on se rozhodl oženit se sedmnáctiletou dívkou Delphine Couturier, se kterou zplodil dceru. Delphine zemřela v roce 1848 ve věku 26 let, Eugene o rok později. Zde pro nás končí všeobecně známá fakta. Nicméně říkalo se, že Delphine měla milence a zemřela právě po požití jedu, přesněji arseniku. Také existují zprávy o tom, že Delamare byl žákem otce G. Flauberta. Avšak při tvorbě postavy Emmy Bovaryové autor využil hlavně svoji fantazii a často se s hlavní hrdinkou ztotožňoval.

Poté, co se Flaubert vrátil roku 1853 z cest po Východu, započal svoji vrcholnou tvorbu v duchu realismu. Začal románem *Paní Bovaryová*, v originálním znění *Madame Bovary*, o

mladé ženě z nižší společnosti nespokojené ve svém manželství. Vytvoření tohoto románu mu trvalo přibližně čtyři roky. Na podzim roku 1856 jeho román poprvé vyšel po částech v pařížském *Revue de Paris*, o rok později byl román vydán i knižně s podtitulem *Mravy francouzského venkova*, nicméně oproti původnímu textu byl z velké části zkrácen. Během vydávání knihy byl Flaubert soudně stíhán za urážku mravnosti ve společnosti a manželství v částech románu, které nechal vydat v časopise. Žalobce se snažil dosvědčit, že román hlásá cizoložství, je urážkou náboženství a velice nebezpečný pro mladou generaci. To se mu ale nepodařilo a jeho tvrzení nebyla při ohledání rukopisů dostatečně podložena. Autor tedy nebyl shledán vinným.

V době, kdy Flaubert vydal knihu *Paní Bovaryová*, byl velikán ruské literatury Lev Nikolajevič Tolstoj (1828-1910) ještě neznámým spisovatelem. V roce 1852 vydal svou první povídku *Dětství* z budoucí trilogie svých povídek *Dětství*, *Chlapectví*, *Jinošství*, zaznamenávající vzpomínky z jeho dětství a dospívání. Redaktor obdržel povídku a v jeho odpovědi mladému autorovi *vytkl prostotu a skutečnost obsahu jakožto nesporné přednosti díla*. (MÁCHAL, 1912 str. 44) Od té doby autor nepřestával psát. Nejdříve psal povídky historické a vojenské, v nichž čerpal i z vlastních zkušeností. Psával i o svém neúspěchu zlepšit život sedlákům a zabýval se danou problematikou. Několik let svého života věnoval i pedagogice a byl učitelem. Později napsal i slabikář pro děti.

Při své učitelské činnosti se Tolstoj víc a více sblíží se sedláky. Selské děti mu působí hlubokou radost svými schopnostmi a nadáním. Tolstoj je nadšen výtvary svých žáků a dochází k poznání, že muži jsou schopni vytvořit uměleckou literaturu bez pomoci spisovatelů-inteligentů. (RAJCHIN, a další, 1948 str. 335).

V 60. letech se oženil a v manželství je šťastný. Upouští od myšlenek o smyslu života a vlastní podstaty a prožívá kvetoucí dobu i v jeho literatuře. Jeho prvním velkým úspěchem bylo dílo *Vojna a mír*. Román o čtyřech dílech, eposej, k jejímuž napsání musel nastudovat velké množství historických materiálů, napsal za necelých 6 let.

Po vydání románu *Vojna a mír* chtěl padesátiletý Lev Nikolajevič Tolstoj napsat román o Petru Velikém. Po nějakém čase si to rozmyslel a uchýlil se k psaní o současné společnosti a životě. A tak se zrodil v mysli nápad na nový román, *Anna Karenina*. Tento román byl stejně jako Flaubertův, o nevěrné ženě uvězněné v manželství bez lásky, avšak na rozdíl od *Paní Bovaryové* byla hlavní postava románu *Anna Karenina* z vyšší společnosti.

Inspirací mu byla skutečná událost, která se stala na stanici vesnice Jasná Poljana, kdy jistá Anna Štěpanovna Bibiková žárlila na svého muže a po hádce rozčilená odjela pryč. Po několika dnech dala Anna na stanici poslíčkovi psaní adresované jejímu muži, ten však na psaní nereagoval a Anna skočila pod vlak. Co je ovšem zajímavé je, že kromě toho, že se autor inspiroval tímto příběhem, zúčastnil se dokonce pitvy Anny Bibikové.

Podklady k napsání románu začal shromažďovat na počátku roku 1870, avšak až po uplynutí tří let začal být autor jistý svým plánem a roku 1873 začal psát. Na rozdíl od Flauberta nebyla *Anna Karenina* autorovou prvotinou.

Autor na tomto románu usilovně pracoval pět let. Román více než desetkrát předělával, měnil jeho děj a uváděl do něj nové hrdiny, původní odstraňoval a u stálých postav měnil jejich charakteristiku. Dílčí hrdiny románu si sám autor vymýšlel na základě skutečných vzorů. Postava hlavní hrdinky Anny Kareniny nám může připomínat Puškinovu dceru Marii Hartungovou. Agafie Michajlovna skutečně žila v Jasně Poljaně. Kněžnu Golicynovou a její schovanku Kátěnku autor zachytil v postavách nemocné baronky a postavy Várenky. V postavě Levinova bratra Nikolaje viděl autor svého bratra Dimitrije a sám viděl svůj duševní obraz v postavě Levina. I ostatní postavy jako byl Oblonský nebo Koznyšev jsou vykresleny podle skutečnosti.

Stejně jako román *Paní Bovaryová*, i tento román vycházel po částech. V letech 1875-1877 vycházel v *Rus. Věstníku*. Poslední část byla ale vydána samostatně. Autor v ní odsuzoval rusko-tureckou válku a ruské dobrovolnické výpravy na jih, což se redakci věstníku nelíbilo. Nicméně autor od svých názorů neupustil a radši vydal poslední část románu *Anna Karenina* samostatně.

3.2 Romány z tektonického a dějového hlediska

Při analýze románů je také zásadní zmínit se o kompozici a samotném ději románů. Román *Anna Karenina* se dělí na osm částí. V prvních sedmi částech můžeme najít více než třicet kapitol, poslední osmá část je o polovinu kratší než ostatní. Kapitoly na sebe navazují volně, což znamená, že daná kapitola zakončuje úsek děje a svoji pozornost přenáší jinam. U Tolstého to znamená, že v průběhu románu střídal děj dvou hlavních linií, zobrazující osudy hlavních hrdinů. První linie zachycuje městský život a milostný trojúhelník Anny, Karenina a Vronského. Druhá linie se zaměřuje na patriarchálně usdlý život Levina a Kiti. Kontrast v osudech postav je zřetelný – první linie líčí smutný osud Anny vinou Vronského a druhá linie

líčí nalezené štěstí Levina a Kiti na panském sídle. Autor tak dává do sporu kulturu městskou a patriarchálně statkářskou, čímž odkrývá myšlenky o destruktivním vlivu městské kultury a apodiktickém ideálu patriarchálně usedlého života.

Alexej Alexandrovič vzal ruce Vronského a odstranil mu je od tváře, jež působila hrozně výrazem strádání a studu, jenž tkvěl na ní.

„Podej mu ruku, odpusť mu.“

Alexej Alexandrovič mu podal ruku a nebránil se slzám, jež se mu řinuly do očí.

„Chvála Bohu, chvála Bohu,“ promluvila zase Anna. (TOLSTOJ, 2013 str. 464)

Pomyslila si Kiti. „A přec jen je mrzuté, že Kost'a není doma. Dojista zase zašel na včelník. Ačkoli je mi líto, že tam bývá tak často, jsem tomu přece ráda. Jeho to baví.“
(TOLSTOJ, 2013 str. 872)

Zatímco dílo Tolstého mělo více než devět set stran, Flaubertovi *Paní Bovaryová* vyšla na „pouhých“ tři sta stran. Dílo se dělí na tři části. Každá část má devět až patnáct kapitol. Na rozdíl od Tolstého použil Flaubert těsný přechod mezi kapitolami, což znamená, že děj kapitol na sebe navazuje. Z toho můžeme usoudit, že kniha má pouze jednu linii, a to tu hlavní, týkající se Emy a osob ovlivňujících její život.

Můžeme si všimnout, že Tolstoj líčí v knize obraz života velkosvětské společnosti v době, kdy bylo zrušeno nevolnictví a po velkých reformách musela šlechtická i statkářská společnost hledat nové podmínky pro život. Autor nám prostřednictvím románu zobrazuje nejrůznější vrstvy společnosti, od rodové aristokracie (knížecí a hraběcí rodiny Ščerbackých, Vronských, Oblonských), vyšší šlechtické byrokracie (Karenin) až po sluhy a sedláky. K šlechtické třídě přistupuje s obdivem, ale zároveň líčí i její nedostatky. Prostřednictvím realismu ukazuje prázdnotu velkosvětského života v podání kněžny Tverské, nebo tragédii Anny, která svým jednáním postavila společnost před výzvu, a ta ji odsoudila na základě aristokratických mravů.

Tolstoj klade velký důraz na význam rodiny a vztahů mezi pohlavími v životě i ve společnosti. Problémy spojené s rodinou a vztahy ukazuje na postavě Anny. Neodsuzuje ji pro její odvahu otrást společností, ale pro její odvahu rozbít rodinu a upřednostnit tím svůj cit. Autor bere rodinu jako něco posvátného a nedotknutelného, a proto by měla žena obětovat vše své rodině a ne se zapojovat do života veřejného a politického. K takovému typu ženy patří například Dolli, žena Stivy Oblonského. Hrdinka prochází utrpeními nemilované a žárlivé ženy, ale zároveň radostmi, které jí přináší mateřství. Dolly i přes nevěru svého muže s ním zůstává,

aby jejich četná rodina byla zachována. Dalším typem hrdinky je žena/matka/ochránkyně rodinného krbu, kterou zobrazuje Kiti. Proti těmto typům staví ženy bezdětné a životně prázdné (kněžna Betsy).

„I já trpím a budu trpět. Přicházím o to, co mi bylo nejdražší – přicházím o poctivé jméno a o syna. Jednala jsem špatně, a proto nechci býti šťastna, nechci rozvodu, a budu trpět hanbu a rozluku se synem.“ Ale jakkoli si přála Anna trpět, nyní netrpěla. (TOLSTOJ, 2013 str. 519)

„Je konec všemu a víc nic,“ pravila Dolli. „A nejstrašnější je to, že nemohu, sama pochopíš, od něho odejít. Děti, jsem připoutána...“ (TOLSTOJ, 2013 str. 79)

Ta ručka nedávala Kiti pokoje: byla by ji ráda políbila, ale bála se, aby neprobudila synáčka. (TOLSTOJ, 2013 str. 872)

Mezitím co se Tolstoj snažil ve svém díle vykreslit vyšší společenskou vrstvu do posledních detailů, Flaubert svoje dílo zaměřil na společnost nižší, avšak stejně jako Tolstoj se zaměřuje i na rodinné a generační vztahy. Oproti postavě Anny zažívá Ema spíše negativní emoce vůči rodičovské lásce. Po svatbě už nevyhledává přítomnost svého otce a Charlesovou matkou pohrdá.

Otec kouřil v ložnici, plival na kozlíky u krbu, mluvil o polích, telatech, krávacích, drůbeži a obecní radě, takže za ním po jeho odchodu zavřela dveře s pocitem uspokojení, který ji samotnou překvapil. (FLAUBERT, 2015 str. 62)

Uvedení do děje se u obou děl liší. Tolstoj dle výpovědí svých blízkých přátel byl ovlivněn dílem Puškina, kterého velice obdivoval. Poté, co si přečetl začátek povídky *Hosté se sjižděli do letního sídla* z výboru *Piková dáma a jiné povídky*, hned se inspiroval v uvedení románu.

Hosté se sjižděli do letního sídla. Sál se plnil dámami a pány, kteří současně přijeli z divadla, kde se dávala nová italská opera. Ponenáhlu se všechno dostalo do obvyklého pořádku. (PUŠKIN, 1980 str. 247)

Tolstému se líbilo, že Puškin uvádí čtenáře rovnou do děje a nepopisuje nejdříve hosty, pokoje a začátek románu. A proto i on začíná rovnou uvedením do děje:

Všechny šťastné rodiny jsou si podobny, každá nešťastná rodina je nešťastna po svém. Nastal zmatek v domě Oblonských... (TOLSTOJ, 2013 str. 5)

Hned na začátku díla se dozvídáme, že Darja Alexandrovna zjistila pravdu o poměru jejího manžela Stivy s vychovatelkou jejich dětí a chce jej opustit. Na pomoc přijede jeho sestra Anna z Petrohradu. Snaží se je smířit. A to se jí také povede.

„Já vím, jak ty umíš sám udělat,“ odpověděla Dolli. „Poručíš Matvějovi vykonat, co se nedá vykonat, sám odejdeš a on všechno splete,“ a obvyklý sarkastický úsměv svraštil koutky Dolliných úst, když říkala tato slova.

„Úplné, úplné smíření, úplné,“ rozhodla se Anna. „Chvála bohu!“ (TOLSTOJ, 2013 str. 86)

Zatímco Tolstoj své čtenáře hned uvede do děje, Flaubert v *Paní Bovaryové* volí jinou taktiku. Do děje své čtenáře uvádí pozvolna. V úvodu knihy nás nejdříve seznamuje s Charlesem Bovarym v období jeho dětství a mládí.

Byli jsme zrovna ve studovně, když vešel ředitel, za ním nějaký nováček v městských šatech a školní sluha, který nesl velký psací pult. Ti, co spali, se probudili, a každý vstal, jako by byl překvapený při práci. (FLAUBERT, 2015 str. 5)

Poté dále popisuje chronologicky jeho život, studium lékařství, první manželství, smrt manželky až do jeho setkání s Emou, jejich pozdějšího zasnoubení a svatbu. Autor tímto uvedením do děje, chtěl upozornit na to, že žena je považována pouze za součást života muže.

Večer, když se vracel, opakoval si Charles jednu po druhé věty, které řekla, snažil si vybavit si je, doplnit jejich smysl, aby si udělal představu o té části jejího života, kterou prožila dřív, než ji poznal...

...Potom uvažoval, co se s ní stane, vdá-li se, a za koho? Starý Rouault je bohužel tak bohatý! Ona ... tak krásná!... „Co kdyby ses oženil? Co kdyby ses oženil?“ (FLAUBERT, 2015 str. 23)

V obou knihách je důležitým okamžikem společenská událost v podobě plesu. Anna je na ples pozvána prostřednictvím Kiti Štěrbacové během návštěvy svého bratra v Moskvě. Plesu se nakonec účastní po dlouhém přemlouvání Kiti. Autor si při popisování této události dal velice záležet a popsal každý detail plesového večera.

Ples právě započal, když vystupovala Kiti s matkou po prostorných schodech, zalitých září světél. Po stranách schodů byly rozestaveny květiny a kolem nich stáli lokajové s pudrovanými vlasy a v červených kaftanech. (TOLSTOJ, 2013 str. 88)

Tolstoj nechce své čtenáře o nic připravit, proto popisuje ples od úplného začátku. Anna se na plese setkává s Vronským. Ten o ní od prvního okamžiku jeví zájem, místo toho, aby se zajímal o Kiti. Ta z jeho nezájmu onemocní.

Viděla je dobře svým ostrým zrakem, viděla i z blízka, když se stýkali v tanci, a čím déle je pozorovala, tím více se přesvědčovala, že její neštěstí je dokonáno. Kiti viděla, že Vronský s Annou se cítí v tom přeplněném sále, jako by tu byli sami dva. (TOLSTOJ, 2013 str. 95)

Hned druhý den po plese Anna odjíždí zpět do Petrohradu, přemýšlející nad nezdarem, který se stal na plese. Vzpomíná na Vronského a snaží si během cesty namluvit, že byla Vronským pouze poblouzněná.

„Nu, je po všem, chvála bohu!“ Byla první myšlenka, jež přišla Anně Arkád'jevně do hlavy, když se naposled rozloučila s bratrem... „Chvála bohu, zítra spatřím Serjožu i Alexeje Alexandroviče a vše zas půjde pěkně jako dříve.“ (TOLSTOJ, 2013 str. 114)

I manželé Bovaryovi byli pozváni na ples, který se konal na zámku la Vaubyessard. Stejně jako pro Annu, tento večer byl pro Emin život velice důležitým. Sice se jí tam žádný muž nedvořil jako Vronský Anně, ale na ples se velice těšila. Byla nadšená, když zjistila, že se objeví ve vyšší společnosti alespoň na jeden večer. I v tomto případě autor popisoval každíčký detail společenské události.

Zámek, vystavěný v moderním italském slohu se dvěma vystupujícími křídly a třemi podjezdy, rozkládal se na úpatí obrovského trávníku, na němž se páslo několik krav, mezi skupinami vysokých řídce rozsázených stromů. (FLAUBERT, 2015 str. 45)

Jen co Ema vstoupila do salónu, hned byla ohromená. A to pokračovalo celý večer. Nejdříve se podávala večeře, poté celý večer protančila. Svého manžela si moc na plese nevěšimala. Snažila se cítit celým svým tělem atmosféru plesu. Od této události nemyslela na nic jiného.

Ema se tedy zaměstnávala vzpomínkou na ples. Každou středu si říkala při probuzení: „Už je to týden, už je to čtrnáct dní... už jsou to tři neděle, co jsem tam byla!“ (FLAUBERT, 2015 str. 53)

Ema začala neustále srovnávat své představy ze zámeckého plesu s nudnou realitou vesnického života. Kvůli této situaci nastala v jejím životě opět nuda a ona propadla depresi.

Koupila si dopisní papír, podložku, pero a obálky, ačkoli neměla nikoho, komu by psala. Utírala prach na etažérce, dívala se na sebe do zrcadla, brala si nějakou knihu, potom snila mezi řádky, pouštěla knihu na klín. Toužila po cestování anebo po životě v klášteře. Přála si zemřít a zároveň si přála žít v Paříži. (FLAUBERT, 2015 str. 57)

Po plese obě ženy čekala výrazná změna. U Anny tuto změnu můžeme pozorovat už během jízdy vlakem z Moskvy. Neustále se bránila svému srdci a myšlení na Vronského. Vzdurovala svým pocitům. Avšak ihned po návratu domů si uvědomila, že život, který dříve žila, už pro ni nebyl ideální. Už když vystoupila z vlaku, začala si všimnout na svém muži věci, které dříve neviděla. Zpozorovala i svoji neustálou přetvářku, když jednala se svým mužem. Touto skutečností byla od prvního momentu zarmoučena.

Jakýsi nepříjemný pocit sevřel její srdce, když se setkala s jeho přímým, unaveným pohledem, jako by očekávala něco jiného. Zvláště ji však překvapil pocit vlastní nespokojenosti, jež v ní vznikla při setkání s mužem.

...Avšak dříve toho pocitu nepozorovala, nyní pak vystoupil jasně a působil na ní bolestně. (TOLSTOJ, 2013 str. 119)

Po plese čekalo i Emu několik změn. Nejvýraznějšími změnami, které se v jejím životě udály, bylo její otěhotnění a přestěhování do městečka Yonville nedaleko Rouenu. Ema se na nový začátek velmi těšila.

„To je pravda,“ odpověděla Ema, „ale takové vyrušení mě vždycky baví. Mám ráda změnu.“ (FLAUBERT, 2015 str. 75)

Bovaryovi se v Yonville seznámují s Homaisem, městským lékárníkem a obchodníkem Lheureuxem, který s nimi sdílel vozku do městečka. Ema se také seznámí s Léonem, právním úředníkem, který je stejně jako ona znuděný venkovským životem a rád uniká prostřednictvím milostných románů. Ema stejně jako Anna k Vronskému k Léonovi něco pocítí, a také si to nechce připustit.

Čím víc si však Ema svou lásku uvědomovala, tím více ji potlačovala, aby ji nikdo nepozoroval a aby ztratila na síle. (FLAUBERT, 2015 str. 99)

Obě ženy byly matkami. Anna byla milující matkou. Na svého syna Serjožu nedala dopustit. I v momentě, kdy její vztah s Kareninem není ideální, její syn drží pouto mezi manželi. Během poměru dokonce tajně navštíví syna, aby mu mohla popřát k narozeninám.

„Maman, proč pláčeš?“ opakoval, plačtivým hlasem.

„Nebudu už plakat. Pláču radostí. Tak dávno jsem tě již neviděla. Ale nebudu plakat,“
odpovídala, zadržujíc slzy...

...,Maman, dušinko, holoubku!“ vzkřikl Serjoža, znova se k ní vrhl. (TOLSTOJ, 2013 str. 598)

Když se Emě narodí dcera Berta, mateřství ji zklame. Toužila po synovi. Od tohoto okamžiku se odvíjí celý vztah Emy k dítěti. Nikdy k Bertě nepocítila to, co Anna k Serjožovi. Jen málokdy se zajímala o to, jak se její holčička má. Velkou část starání se o Bertu nechávala na kojné.

Pomyšlení, že její dítě bude chlapec, jako by jí dávalo naději a odškodňovalo za všechnu prožitou bezmocnost. Muž je aspoň volný: může se pohybovat od vášně k vášni..
(FLAUBERT, 2015 str. 82)

Anna i Ema si zpočátku nechtěly připustit lásku jiných mužů, než jsou jejich manželé. Anna se v Petrohradu setkává s Vronským v prostředí volnomyšlenkářské společnosti jeho sestřenice kněžny Betsy Tverské. Anna ho na jednom z večírků prosila, ať žádá Kiti o odpuštění, on jí ale vyznal lásku.

„Přijela jsem, abych vám pověděla, že to musí přestat. Já jsem se nikdy před nikým nezardívala, ale vy jste příčinou, že se cítím čímsi vinnou.“

Vronský na ni pohlížel a byl překvapen novou duševní krásou její tváře. (TOLSTOJ, 2013 str. 158)

Když si Ema uvědomí, že ji Léon miluje, cítí se provinile a vrhá se do role poslušné manželky. Léona čekání unaví a v domnění, že Emu nikdy nemůže vlastnit, odjíždí studovat práva do Paříže.

Léona ta ruční práce dráždila. Eminy prsty jako by se při ní na špičkách odíraly.
Napadla ho galantní větička, netroufal si ji však vyslovit.

„Necháváte toho tedy?“ pokračoval.

„Čeho? Hudby?“ řekla živě. *„Božítku, ano! Musím přece vést domácnost, pečovat o manžela, zkrátka mám tisíc povinností, které jsou přednější!“* (FLAUBERT, 2015 str. 97)

I přesto, že obě ženy zpočátku bojovaly se svými city a snažily se ubránit namlouvání, ani jedné z nich se to nepodařilo a obě hrdinky té nové, tajemné vášni po čase podlehly.

Po milostném vyznání Vronského u Betsy Tverské se Anna svým pocitům poddala. První okamžiky si vše vyčítala, cítila se provinile a trestuhodně. Připadala si ponížená a žádala Boha o odpuštění.

„Můj Bože! Odpuť mi!“ mluvila štkajíc a tisknouc k svým prsům jeho ruce.
(TOLSTOJ, 2013 str. 169)

O nějaký čas později se konají důstojnické závody, kterých se účastní Alexej Vronský. Během závodů udělá Vronský chybu a jeho kůň si kvůli ní zlomí hřbet. Alexej Alexandrovič si všimne, že jeho žena se intenzivně zajímá o Vronského, a když lehne zároveň s koněm na zem, Annu to velmi zasáhne. Manžel opět svoji ženu konfrontuje a ona tentokrát svůj poměr přiznává.

„Může být, že se mýlím,“ počal opět Karenin. „V tom případě vás prosím za odpuštění.“
„Ne, vy jste se nezmýlil.“ Odvětila mu Anna pomalu a pohlédla zoufale na jeho chladnou tvář.
„Vy jste se nezmýlil. Byla jsem a nemohla jsem být zoufalou. Já poslouchám vás, ale myslím na něho. Já ho miluju, jsem jeho milovnice, já vás nemohu vystát, bojím se vás, nenávidím vás... Dělejte si se mnou, co chcete.“ (TOLSTOJ, 2013 str. 241)

Zatímco Vronský Annu stále dobýval, Léon na Emino rozhodnutí nečekal a rozhodl se odjet do Paříže. Nicméně Ema později potkává bohatého souseda Rodolpha a ten si na ni ihned začne dělat zálsuk. Když se později potkávají na hospodářské výstavě, tak jí Rodolphe vyzná lásku a ona mu stejně jako Anna Vronskému propadne. Ema toužila po někom, kdo by ji uvedl do všech krás života, u koho by cítila nesmírnou vášeň a touhu. Když tedy Rudolphe začal s odvážným milostným vyznáním, tak Ema cítila, že všechny její touhy se naplnily.

„Ano, myslím na vás neustále“ Vzpomínka na vás mě přivádí k zoufalství! Ach odpusťte! Odejdu... Člověk totiž neumí bojovat s nebesy, neumí odolávat úsměvu andělů!
Něco takového Ema slyšela poprvé, její pýcha se slastně protahovala v hřejivém účinku těch slov, jako když se unavený člověk osvěžuje v parní lázni. (FLAUBERT, 2015 stránky 142-413)

Poté, co zjistil Alexej Alexandrovič pravdu o poměru své ženy, odmítá se s ní rozvézt. Trvá na tom, aby byl jejich vztah zachován alespoň na venek. Nicméně Anna se chce dostat daleko od svého manžela, a tak se přestěhuje do rodinného sídla na venkově a stále se schází s Vronským. Karenina Annin přístup rozhořčí a s Annou už nechce mít nic společného. Zjišťuje, že je těhotná a chce zažádat o rozvod.

„Zkažená žena beze cti, bez srdce, bez náboženství! Já to vždycky věděl a viděl, ač jsem se z lítosti k ní snažil klamat sám sebe,“ namlouval si cestou Karenin...

Nešťastným být nemohu, protože se opovržená žena dopustila přestupku; musím pouze vyhledat nejlepší cestu ven z tohoto obtížného postavení... (TOLSTOJ, 2013 str. 314)

Zatímco Karenin se o poměru dozvídá v jeho průběhu, Charles Bovary až po smrti své manželky. A pak když objeví dopisy od Léona a Rodolpha, nedokáže čelit pravdě, nepřipouští si, že by jeho žena byla něčeho takového schopna.

Charles zůstal nehybně a s otevřenými ústy stát na témže místě, kde kdysi zoufalá Ema, bledší ještě víc než nyní on, chtěla zemřít.

„Třeba se milovali platonicky,“ řekl si.

Charles nepatřil k lidem, kteří chtějí věcem přijít na kloub. Ucouvl před důkazy a jeho neurčitá žárlivost se rozplynula v nesmírnosti žalu.

„Všichni jí museli zbožňovat,“ usoudil. (FLAUBERT, 2015 str. 307)

Zásadním okamžikem pro obě ženy bylo i to, že obě prodělaly vážnou nemoc. Anna je z porodu holčičky velmi vyčerpaná, a proto požádá svého muže i milence, aby se u ní sešli, a prosí Karenina, aby oběma odpustil. To se také stane. Karenin dokonce souhlasí s rozvodem, ale Anna v opojení morfia nesnášela manželovu velkorysost ještě víc a jeho návrh odmítla.

Anna ležela tiše na znaku a zírala před sebe planoucím pohledem. „Pamatuj si, že mně bylo třeba tvého odpuštění, a já nic víc nechci...“ (TOLSTOJ, 2013 str. 464)

Po čase začne Ema brát svůj románek vážně. Od lichváře Lheureuxa si půjčí další peníze, aby mohla Rodolphovi kupovat dárky. Je Rodolphem okouzlená a přeje si s ním utéct pryč. Na rozdíl od Vronského má Rodolphe na společný útěk jiný názor. Rodolphe se rozhodne jí napsat dopis na rozloučenou, kde apeluje na její zdravý rozum.

„Emo, odvahu, odvahu! Nechci být příčinou Vašeho životního neštěstí!...“

... Samotné pomyšlení na Vaše utrpení mně působí muka. Emo! Zapomeňte na mě! Proč jen jsem Vás poznal?“ (FLAUBERT, 2015 str. 184)

Ema nemohla uvěřit slovům, které četla. Po přečtení dopisu se úplně zhroutila. Dlouhou dobu na tom nebyla zdravotně nejlépe, chvíli dokonce vypadala na umření. Její manžel se snažil s lékárníkem Homaisem ženu vyléčit, ale dlouho léčba nezabírala.

V tom se Ema probudila a zvolala: „Dopis? Co dopis?“

Mysleli, že blouzní. Od půlnoci opravdu začala blouznit. Propukla u ní mozková horečka. Čtyřicet tři dnů se Charles od ní nehnul. (FLAUBERT, 2015 str. 190)

Obě ženy se naštěstí z nemoci vyléčily. Anna nakonec souhlasila s návrhem Vronského a společně odjeli do Itálie. Byla opět velice šťastná. Začala se zajímat o umění. Žili v tu dobu bezstarostný život, avšak zároveň i život, který neměl žádnou budoucnost.

Za této první periody své svobody a rychlého zotavení po nemoci se cítila Anna tak šťastnou a plnou života, že si to ani odpustit nemohla. Upomínky, že muž její je nešťasten, nemohly otrávit její štěstí. (TOLSTOJ, 2013 str. 519)

I Emě se po nějakém čase její zdravotní stav začal zlepšovat. Její manžel Charles proto naplánoval cestu do Rouenu do opery, aby ženě udělal radost. Během divadelního představení narazí na Léona. Její staré city náhle oživnou. Ema se rozhodne dojet do Rouenu za Léonem a udržovat jejich poměr v tajnosti. Stejně jako Anna je opět veselá a šťastná. I Ema s Léonem si užívali bezstarostný čas v Rouenu.

Byly to tři plné nádherné, skvělé dny, opravdové líbáňky. Bydleli v Buloňském hotelu v přístavu. Tam si žili za staženými okenicemi a zavřenými dveřmi, s květinami na podlaze a s mraženými sirupy, které jim nosili hned po ránu. (FLAUBERT, 2015 str. 231)

Poblouznění obou titulních postav však netrvá dlouho. Po čase se Anna s Vronským vrací zpět do Ruska. Tam ji ale nečeká nic dobrého. Anna je zavržena společností za svoji nevěru, a tak se s Vronským stahují do ústraní. Anna se snaží navenek vypadat šťastně, ale ten vnitřní pocit zoufalství ji víc a víc sžírá.

„Ty hledíš na mně,“ pravila Anna, „ a myslíš si, mohu-li být šťastná ve svém postavení? Co dělat! Je to sice hanba, přiznat se; ale jsem, jsem šťastná, až si z toho dělám hřích. (TOLSTOJ, 2013 str. 684)

Emino štěstí netrvalo také dlouho. Její soužití s Léonem ji po chvíli začalo nudit. Každým dnem se jí víc a víc zprotivil. Snažila se ho opustit, ale nevěděla jak. A tak doufala, že se i ona jemu zprotiví jemu.

Znali se příliš dobře, než aby je vědomí, že si navzájem patří, ještě uvádělo v úžas, který radost z lásky stonásobuje. Ema byla Léonem stejně znechucená, jako on jí unavený. Nalézala v cizoložném poměru všechnu všednost manželství. (FLAUBERT, 2015 str. 261)

Obě ženy nakonec jejich zoufalství dovedlo k ukončení jejich života. Anna začne být znechucena ruskou společností a cítí se osamocena, protože Vronský je ve společnosti dále vítaný, na rozdíl od Anny, a využívá toho. Jejich vztah začne být komplikovaný, Anna ho začne

obviňovat z upadající lásky k ní. Po jedné hádce Anna zůstane rozzlobená a náhle propadne panice. Chce se s ním potkat na nádraží, tam ho ale nepotká.

„Ne, mučit se nedám,“ pomyslila si, obracejíc se s hrozbou ne k němu, ne k sobě samé, nýbrž k jakési neznámé bytosti, jež působila její muka, a kráčela po peronu podél stanice. (TOLSTOJ, 2013 str. 854)

Anna se spontánně rozhodne Vronskému pomstít a skočí pod vlak. Hned poté, co tento čin udělá, zjistí, že provedla něco hrozného a prosí Boha o odpuštění.

„Kde jsem? Co dělám? Proč?“ Chtěla vstát, odskočit, ale cosi ohromného, nemilosrdného ji udeřilo do hlavy a vleklo ji za záda. „Bože, odpusť mi všechno!“ (TOLSTOJ, 2013 str. 855)

I Ema se brzy cítí osamocená. Objeví, že má veliké dluhy u lichváře Lheureuxa, které nedovede splatit. Vyhledává pomoc u Léona a Rodolpha, ani jeden jí ale nepomůže. Její život se zhroutí, manželovi nic nechce říct.

„Ale já bych ti bývala dala všechno, všechno bych prodala, téměř rukama bych pracovala, žebrala bych na silnici, pro jeden tvůj úsměv, pro jediné tvé ‚děkuji‘! Ty si tu klidně sedíš, v křesle jako bys mi nezpůsobil už tak dost utrpení! Nebýt tebe, mohla jsem totiž žít šťastná. (FLAUBERT, 2015 str. 281)

Cítí se, že její život je u konce. Dobře ví, že její muž to brzy zjistí. Než aby musela této situaci čelit, opatří si jed z lékárníkovy laboratoře. Prostřednictvím arseniku umírá ve strašných mukách.

Toho dne silný vítr vál a sukýnku jí s sebou vzal. Křeč ji zvrátila zpět na žíněnku. Všichni přistoupili blíž. Ema už nežila. (FLAUBERT, 2015 str. 293)

Stejně jako úvod obou děl, tak i zakončení se u *Anny Kareniny* a *Paní Bovaryové* liší. Tolstoj zvolí otevřený konec svého díla. Příběh Anny končí, když Vronský, stále zdrcený ze smrti Anny, dobrovolně odjíždí do Srbska bojovat.

Vronský pohlížel mrzutě před sebe, jakoby neposlouchal, co mluví Štěpán Arka'djevič. ... Jeho tvář, jež sešla a vyjadřovala strádání, zdála se zkamenělou.

Když pak přišli na peron, pomohl Vronský zprvu matce a pak zmizel i sám ve vagóně. (TOLSTOJ, 2013 str. 862)

Avšak tímto kniha nekončí. Autor se po odjezdu Vronského do Srbska přesunuje k druhé linii knihy, kde dále popisuje příběh Kiti a Levina. I přesto, že příběh Anny je z části ukončený, celkové zakončení knihy je otevřené.

„Budu se zlobit jako dříve na kočího Ivana, budu se přít, budu vykládat své mínění v nepravý čas, přehrada mezi svatyní svatých mé duše a ostatními lidmi, ba i ženou mojí bude i nadále stát, budu ji jako doposud vinit, když budu mít strach, a pak toho budu želet, nebudu i nadále chápat rozumem, proč se modlím, ale budu se modlit; avšak můj nynější život, celý můj život, ať se stane se mnou cokoli, ano, každý jeho okamžik nejen že nebude postrádat smyslu jako doposud, nýbrž má zřejmý smysl dobra; neboť leží stále v mé moci, abych jej vložil do něho!“ (TOLSTOJ, 2013 str. 909)

Flaubert pro zakončení příběhu *Paní Bovaryové* zvolil konec uzavřený. Na posledních stránkách knihy popisuje pohřeb Emy Bovaryové a zbytek života jejího manžela Charlese Bovaryho na pozadí městečka Yonville.

Po Bovaryho smrti se v Yonville vystřídali tři lékaři, ale neměli úspěch. Pan Homais jim hned vzal vítr z plachet. Jeho klientela se ohromně rozrostla, úřady přimhuřují oči a veřejné mínění nad ním drží ochrannou ruku.

Právě obdržel záslužný kříž. (FLAUBERT, 2015 str. 313)

3.3 Charakteristika hlavní hrdinky

Pro analýzu románů je podstatné i popsání hlavních a vedlejších postav, které v románech vystupují. Tolstoj i Flaubert byli mistři psychologie postav.

Tolstoj se snaží proniknout do nitra člověka a nutí čtenáře pozorovat životy postav s velkým vzrušením. Nejvíce dopodrobna líčí postavu Anny, Vronského, Karenina a Levina.

Pro Flauberta je příznačné zobrazovat velice dopodrobna lidské city a vášně ve všech možných podobách. Autor se nejvíce zaměřuje na psychickou analýzu Emy, ostatní postavy jsou popsány v pozadí románu.

Titulní postavou románu L. N. Tolstoj *Anna Karenina* je Anna, žena vysoce postaveného státního úředníka Alexeje Alexandroviče Karenina, za kterého byla provdaná velmi mladá. S Kareninem zplodila jednoho syna Serjožu. V knize je zmiňovaná i v souvislosti s jejím bratrem, moskevským úředníkem Štěpánem Arkád'jevičem Oblonským, často označovaným zkráceně Stiva.

Titulní postavou románu *Paní Bovaryová* je Ema Bovaryová. Na rozdíl od Anny, Ema pochází z nižší společnosti, z vesnice, kde ji vychovával její otec Rouault na jeho statku. Později byla vychovávána v klášteře. Za Charlese Bovaryho byla stejně jako Anna provdána v mladém věku. S manželem Charlesem zplodila dceru Bertu.

Anna si svým kouzlem dokázala podmanit obdiv spousty žen i mužů. S její krásou nás autor seznamuje na plese prostřednictvím postavy Kiti:

Kiti vidala Annu každodenně, byla do ní zamilovaná a představovala si ji nejinak než v lila šatech. Ale nyní, když ji spatřila v černém hávu, přesvědčila se, že nechápala veškerou její krásu. Anna se jí zdála nyní zcela novou, jak si jí dříve nedokázala představit. Nyní viděla jasně, že se Anna nemohla obléci do lila šatů a že její kouzlo záleželo právě v tom, že sama vystupovala ze své toalety, kdežto oděv zůstával na ní nepozorovatelným. Mizel na ní i nádherný černý oblek s drahocennými krajkami; oblek byl na ní pouze rámcem, pozornost poutala jen ona sama, přirozená, prostá, klasicky krásná a zároveň živá a veselá. (TOLSTOJ, 2013 str. 91)

Ema byla také krásná dívka. Spousta mužů o ni mělo zájem, avšak ona měla v hlavě jinou představu jejího budoucího muže. Bovaryho rychle okouzila, brzy zapomněl na svoji zemřelou ženu. Autor v knize Emu popisuje jako mladé, nevinné stvoření. Dívku živou a nádhernou. Každíčký detail její krásy.

Charles byl překvapený bělostí jejích nehtů... Krásné na ní byly její oči, ačkoli byly hnědé, vypadaly mezi řasami černě, a její pohled spočinul na člověku přímo a s nevinně upřímnou odvážností. (FLAUBERT, 2015 str. 16)

Anna se nám na první pohled může zdát jako velice živá a veselá žena. Společnost pro ni byla druhým domovem, z čehož můžeme usoudit, že byla extravertní. Díky jejímu společenskému postavení byla neustále zvána do společnosti a setkávala se s nejrůznějšími typy lidí.

Stála jako vždy, nápadně vzpřímená, a když se Kiti přiblížila k oné skupině, rozmlouvala právě s domácím pánem, obrátíc k němu zlehka hlavu.

„Ne, já kámen nevrhnu,“ odpovídala mu na cosi, „ač opravdu nechápu,“ pokračovala, krčíc rameny... (TOLSTOJ, 2013 str. 91)

U Emy můžeme říct, že byla velice ambiciózní a společenská žena. Stejně jako Anna byla veselá a živá, avšak nepatřila do vyšších kruhů, a tak neměla tolik možností, jak by se

projevila. Jeden večer se ale projevila, a to když společně s manželem navštívili ples na zámku la Vaubyessard.

Nalévalo se šampaňské s ledem. Ema se zachvěla po celém těle, když v ústech ucítila ten chlad. Nikdy předtím neviděla granátové jablko ani nejedla ananas. Dokonce i práškový cukr jí tu připadal bělejší a jemnější než jinde. (FLAUBERT, 2015 str. 47)

Jak už jsem dříve zmínila, obě ženy byly provdané v mládí a bez lásky. Anna byla vdaná za Karenina osm let, jejich manželství považovala za šťastné, proto když už se sblíží s Vronským, tak se mu z respektu k manželovi přiznává a opouští ho.

Ema to ale měla trošku jinak. Své manželství brala jako šťastné jen krátce po svatbě. Její muž se jí brzy zprotivnil. To, co s ním zažívala, nebylo nic z toho, co by si přála, a proto vždy, když měla pocit, že vysněnou lásku získá, tak se jí poddala. Charlesovi nikdy o svých poměrech nic neřekla, ani ho neopustila.

Annu vykreslil Tolstoj jako osobu velice složitou, popisující všechny její duševní problémy, které si často odporují. Těžce nese vyloučení z vyšší společnosti, avšak na druhou stranu poznala, jaká neupřímnost a přetvářka v této společnosti panuje. Miluje všechny výhody, které vyšší společnost má, na druhou stranu je velice chytrá a dokázala by napsat knihu.

„...Anna se zaměstnává především tím, že píše. Ví, že se ironicky usmíváš, ale bez příčiny. Píše knihu pro děti; nikomu o tom neřekla, ale mně předčítala svoji práci, já dal rukopis Vorkujevovi, tomu vydavateli, snad ho znáš; on sám také píše. Rozumí tomu; a on mně řekl, že je to znamenitá práce...“ (TOLSTOJ, 2013 str. 774)

Ema sice nebyla ve své mysli rozpolcená, avšak ve své hlavě si vybudovala svůj svět, který se zcela odlišoval od reality. Tato postava byla natolik jiná, že ve dvacátém století vznikl pojem *bovarysmus*. Tento pojem rozvinul ve svých dílech *Le Bovarysme* (1902), *La Fiction universelle* (1903) a *Le Genie de Flaubert* (1913) spisovatel Jules de Gaultier. Tento autor popsal *bovarysmus* jako filozofickou koncepci, kdy se snaží člověk vidět sám sebe jinak, než jaký je.³ Člověk má představu o sobě samém jako o někom jiném v takové míře, že jeho celkové chování je podmíněno touto představou. Zejména nereálné idealizované představy vedou

³ PISKER, Frank Linda. *Bovarysm. Its concept and application to literature: Stendhal, Flaubert, Hardy, Alas and Lewis*, str. 5

k dramatickým osobním konfliktům, nebo k neobvyklému chování, které může zahrnovat například paranoiou, ale zároveň to může někdy vést i k neobvykle velkým úspěchům.⁴

Koupila si plán Paříže a konečkem prstu se na mapě pohybovala po hlavním městě. Chodila po bulvárech, zastavovala se na každém rohu mezi čárami ulic, před bílými čtverci, které představovaly domy. (FLAUBERT, 2015 str. 54)

Anna byla velice milující osobou. Když přiznala své city k Vronskému, tak mu tím jasně dala najevo, že když se mu odevzdá, tak celým tělem a duší a po něm bude chtít to stejné. Zpočátku jejich soužití bylo naprosto šťastné, nic jí nechybělo. Nicméně po čase začala chorobně žárlit.

*„Ale Anno, pročpak se tak rozčiluješ? Což nevíš, že nemohu žít bez tebe?“
„Je-li tomu tak,“ promluvila změněným náhle hlasem, „tedy je ti ten život na obtíž.. Přijedeš na den a zase odjedeš, jako dělají...“
„Anno, to je nespravedlivé. Jsem hotov obětovat celý život.“
Ale ona ho neposlouchala.
„Pojedeš-li do Moskvy, pojedu s tebou. Zde nezůstanu. Bud' se musíme rozejít, anebo budeme žít pohromadě.“
„Vždyť víš, že jen toho si přeju.“ (TOLSTOJ, 2013 str. 746)*

Její žárlivost došla prostřednictvím závislosti na morfiu až do takové podoby, že jen její bujná fantazie ji trápila a vše si vybíjela na Vronském. Tolstoj vykresluje její duševní zmatky co nejpodrobněji – Annino zmučené srdce, když Vronský odjíždí k matce, ztráta iluzí o jejich vztahu a pozdější spontánní nápad skočit pod vlak, aby se mu pomstila.

„Přeju si lásky a není jí. Je tedy všemu konec.“ (TOLSTOJ, 2013 str. 829)
Nyní jí bylo všechno jedno; jet nebo nejít do Vozdviženska, dostat nebo nedostat od muže rozvod, nic nepotřebovala. Chtělo se jí jen jednoho: potrestat ho. (TOLSTOJ, 2013 str. 836)

Už z předchozích odstavců víme, že Emino pojetí lásky bylo postaveno na románech, které četla. Je tedy pochopitelné, že když lásku nezažila, tak ji chtěla objevit. První cit, který pocítila vůči Léonovi, avšak stejně jako Anna si to Ema nepřipouštěla, snažila se být dobrou matkou a manželkou. Léon se s tím smířil a odjel z města. To jí zlomilo srdce poprvé.

⁴ Merriam-Webster. (n.d.). *Bovarism*

Rodoplhovo vyznání její city rozžhavilo více. Prudce se zamilovala, také se mu jako Anna chtěla odevzdat celá, aby ji měl jen pro sebe. Avšak na rozdíl od Vronského, Rodoplhe měl v úmyslu si s ní jen pohrát, nemiloval ji. To ji zlomilo podruhé.

Nicméně se nechtěla vzdát svých ideálů a po setkání s Léonem chtěla obnovit vztah. Jenže u něj pravou lásku také nenašla. V tomto období navíc zjišťuje, že je zadlužena a ani její představa o bohatství v životě se nenaplní. Za žádnou cenu se nechce vzdát svých ideálů a vysněného života, a proto raději volí smrt.

Potom začala strašně křičet. Proklínala jed, zahrnovala ho nadávkami, prosila ho, aby si pospíšil a strnulýma rukama odstrkovala všechno, co se jí Charles, který snad byl smrti blíž než ona, snažil vpravit do úst. (FLAUBERT, 2015 str. 287)

Tolstoj vykreslil v postavě Anny nejen problémy a prožitky ženy aristokratky, ale ženy celkově, ať už se nachází v jakékoli sociální vrstvě a době. Z autorova popisu sice necítíme žádnou větší kritiku, ale lze poznat, že jejich hříšnou lásku, přičící se mravním povinností, zavrhuje. Proti jejich lásce staví vztah Levina a Kiti, jejich život rodinný a lásku manželskou.

Už od první Anniny hříšné myšlenky ji nebereme jako vinnou ženu, která by ztratila rozum a stala se hříšnicí. V některých částech románu nám může přijít namyšlená a necitlivá ke svému muži, ale to jen z toho důvodu, že nedokáže ovládnout svoji vášeň a touhu po něčem, co nikdy ke svému manželovi nepocítila, a co v ní nikdy nedokázal vyvolat.

Flaubert románem *Paní Bovaryová* nechtěl zobrazit jakési dějiny nevěry a cizoložství, s čímž se můžeme setkat u mnoha autorů, chtěl z Emy udělat typickou hrdinku. Sám jednou zmínil, že alespoň v několika francouzských vesnicích se najde taková „paní Bovaryová“. Sám prohlašoval, že on sám je Paní Bovaryová, protože se dokázal vždy vžít do hrdiny svého příběhu a sám byl zajatcem městského prostředí. V prostředí, ve kterém Ema žije, jí nemůže nic dobrého potkat a dožene ji až k smrti. Autor bez lítostí odhaluje, jak to v buržoazním světě chodí a jak banální je.

3.4 Postavy ovlivňující obě ženy

Oba stáli po boku titulních hrdinek. Manželé. V románu *Anna Karenina* je Annin manžel Alexej Alexandrovič Karenin. Člověk nevýrazný a nudný. Jeho život je už na první pohled řízen společenskými pravidly a zákony morálky. Zajímá se jen o svoji práci, pro osobní rozmary a vášně neposkytuje mnoho místa. Neví, co je to láska, vše, co uskutečňuje, dělá z povinnosti. Jeho vztah k synovi je chladný, zaměřuje se jen na jeho vzdělání, emoce dítěte

pro něj nejsou důležité. Sám nikdy nedává najevo, že by pro něj byla Anna jakkoli výjimečná, váží si jí pouze pro její roli manželky a matky. Když zjišťuje, že Anna má poměr, snaží se ženu si udržet, i přes všechny prohřešky, které udělala. Dokonce se smíří s Vronským, když je Anna nemocná a má starost o nově narozené dítě Anny a Vronského. Avšak většinu z těchto věcí dělá jen proto, aby zachoval své společenské postavení neposkvrněné.

„...Mé rozhodnutí je následující: Necht' si je Vaše jednání jakékoli, nemám se za oprávněného roztrhnout ta pouta, jimiž jsme spojeni vyšší mocí. Nelze rozrušit rodinu pro svéhlavost nebo vrtochy, ano ani pro přestupky jednoho z manželů, a proto náš život má nadále jít tak, jak šel dosud...“ (TOLSTOJ, 2013 str. 319)

V románu *Paní Bovaryová* představuje Emina muže Charles Bovary. Je dobrým člověkem, snaží se svoji ženě dát vše, co si přeje. Když je nemocná, tak se o ni bedlivě stará. Avšak bere ji spíše jako svoji hračku, ze které má radost. Pro Emu představuje vše, co nesnáší. Je totiž na druhou stranu člověk bez jakéhokoli zájmu a fantazie. Povolání i první ženu mu vybrali rodiče. Snaží se životem proplout bez problémů, nemá ani svůj názor, aby nemusel čelit překážce. Jako doktor je neschopný, hospodařit s penězi taky neumí. Ema je jeho pravým opakem. Navzdory své nevýrazné povaze je Charles jednou z nejmorálnějších a nejupřímnějších postav románu. Emu skutečně miluje a odpouští jí, i když zjistí, že mu byla nevěrná.

*„Třeba se museli milovat platonicky,“ řekl si.
Charles nepatřil k lidem, kteří chtějí přijít věcem na kloub. Ucouvl před důkazy a jeho neurčitá žárlivost se rozplynula v nesmírnosti jeho žalu.
„Všichni ji museli zbožňovat,“ usoudil. (FLAUBERT, 2015 str. 307)*

Důležitými postavami obou románů jsou i milenci hlavních hrdinek. Annin mileneček Alexej Vronský je v románu vylíčen jako krásný, bohatý a okouzující muž, který je stejně jako Anna ochotný se vzdát svého sociálního postavení pro lásku. Annu skutečně miloval, snažil se udělat vše pro to, aby byla šťastná. Další vlastnost, která mu je připisována, je štedrost, kdy byl naprosto oddaný projektu stavby nemocnice. Nicméně v románu je ukázáno, že nebyl bezchybný. Jeho chyba při závodě, následná smrt jeho koně, to vše nám ukazuje, že to nebyl velký hrdina, ale „jen“ člověk.

To, co tvořilo pro Vronského skoro celý rok výhradně jediné přání života, přání, jež zastupovalo nyní všechny dřívější jeho tužby; to, co bylo pro Annu nemožným, strašným a tím více okouzlejším snem štěstí. (TOLSTOJ, 2013 stránky 168-169)

Emin milenec Rodolphe, bohatý statkář s panstvím nedaleko Yonville, je vychytralý, sobecký a manipulativní. Měl už desítky milenek a domnívá se, že Ema není jiná než kterákoli z nich. Se strategickou přesností naplňuje své svádění Emy, začne s ní milostný poměr a pak ji opustí, když ho její romantické záliby a citové nároky začnou nudit.

„Chudinka malá! Lapá to hubičkou po lásce, jako kapr na kuchyňském stole lapá po vodě! Pár galantních slovíček a určitě by si to člověk omotal kolem prstu. Bylo by to něžnoučké! Roztomilé! Ano, ale jak se jí potom zbavit? (FLAUBERT, 2015 str. 120)

Dávný přítel a druhý milenec Emy León byl právním koncipientem v Yonville. S Emou ho spojovaly některé romantické ideály a láska k četbě sentimentálních románů. León se zanedlouho do Emy zamiloval, avšak po zjištění, že s ní nemůže být, se odstěhoval. Později se setkávají opět v Rouenu a jeho nově získaná sebejistota v Emě probudí city. Ona jej začne vidět jako úžasného muže, i přesto, že Flaubert ho zobrazuje jako neohrabaného a do sebe zahleděného člověka. Později odkládá své „růžové brýle“ a vidí, jaký skutečně je.

Když ji po tříleté nepřítomnosti spatřil, jeho vášeň se znovu probudila. Musím se odhodlat ji získat, uvažoval. (FLAUBERT, 2015 str. 209)

Flaubert i Tolstoj se ve svém díle zabývají prázdnotou představitelů měšťácké společnosti. V díle *Anna Karenina* se zaměříme především na postavy dvou žen. První z nich je hraběnka Lydie Ivanovna, morálně bezúhonná žena, která je na začátku románu Anninou přítelkyní, ale poté, co se Anna proviní, ji odsuzuje. Je zamilovaná do Karenina a snaží se ho poštvat proti své ženě. Druhou ženou je naopak žena divoká, mravně nezávislá kněžna Betsy Tverská, která patří do okruhu Anniných přátel a je známá svou lživostí.

Hraběnka Lydie Ivanovna byla už po několik dní nanejvýš rozčilená. Dověděla se, že Anna a Vronskij jsou v Petrohradu. Musila zachránit Alexeje Alexandroviče od shledání s ní, ba musila ho zachránit od pouhého trapného seznání, že se ona hrozná žena nachází v témž městě jako on, a že se s ní může každý okamžik setkat.

Pomocí svých známých vyzvídala, jaké plány mají oni hanební lidé, jak nazývala Annu a Vronského, a snažila se zařídít za těch dnů každý pohyb svého přítele tak, aby se nikde s nimi nesetkal. (TOLSTOJ, 2013 stránky 574-575)

V *Paní Bovaryové* tuto vlastnost zastupuje postava lékárníka Homaise. Je to sobecký člověk, který se snaží vždy být středem pozornosti a neustále všechny poučuje. Snaží se znít chytře, používá různá cizí slova, avšak někdy je užívá nevhodně. V každé druhé větě hlásá

různé vědecké pokroky, a i přesto většina jeho promluv zní prázdně a trapně. Je prospěchářský, a když jde o zvýraznění jeho osoby, klidně by změnil své názory. Flaubert dává veliký důraz na jeho postavu. Sobectví, které představuje, se objevuje především v posledních kapitolách, kdy Emma umírá a on i přesto myslí jen na to, jestli získá cenu záslužného kříže.

„Ano, pane Bovary, setkáte se s mnoha předsudky, s kterými budete muset bojovat. S mnohou zakořeněnou umíněností, na kterou bude denně narážet veškeré úsilí vaší vědy. Tady se totiž ještě věří na devítidenní pobožnosti, na ostatky, na faráře, místo aby se prostě šlo za lékařem nebo za lékárníkem. Přitom podnebí není špatné a v obci máme i několik devadesátiletých. Teploměr – konal jsem v této věci pozorování – v zimě klesá až na čtyři stupně a v letním období vystoupá na pětadvacet, nejvýše třicet stupňů Celsia...“ (FLAUBERT, 2015 str. 75)

Mezi další postavy, které se objevovaly v Emině životě, patří i například obchodník a lichvář Lheureux, který se prostřednictvím Eminy záliby v oblečení a dekoracích stal pro ni nepostradatelným. Na Emině zkáze se přiživuje. V díle se objevuje i farář, u něhož hledala Ema pomoc a oporu, avšak on jí jen odříkával pobožné fráze a myšlenky měl myšlenky úplně jinde. Obě tyto postavy také patří do typické měšťácké společnosti, kdy se každý zajímá jen sám o sebe a svůj prospěch.

*„Jak se vám daří?“ dodal.
„Špatně,“ odpověděla Ema. „Mám trápení.“
„No vidíte, já taky“ pokračoval duchovní. „Tahle první vedra člověka překvapivě oslabují, že? Inu, co se dá dělat, pro utrpení jsme se zrodili, jak praví svatý Pavel...“
„Ráda bych věděla...“ Začala opět.
„Riboudete, jen počkej, ty rošťáku!“ zahřměl duchovní rozzlobeně... (FLAUBERT, 2015 stránky 104-105)*

3.5 Ideál snu a skutečnosti

Sen je neobvyklou kombinací různých prožitků. Ve snu je pro nás něco tajemného, co na nás působí od nepaměti velkým dojmem a probouzí naši zvědavost. Každý aspekt spojený se studiem snů vždy byl a bude součástí předmětu zkoumání. Existují knihy, které se zabývají vysvětlením snů, jejich významu, pojetí a fenoménu. Patří k nim aktuálně i studie zabývající se literárními sny.

Sen se jako literární prostředek objevuje už od dob antiky. Postupně procházel různými změnami a vývojovými stádii. Pro středověkou literaturu byly typické sny prorocké a symbolické. Tyto sny přetrvávaly až do období osvícenství, kdy sen jako literární prostředek spíše upadal. V devatenáctém století ale nastal obrat a sen se v literatuře opět hojně využíval. Tentokrát nešlo jen o předvídaní budoucnosti, ale jeho důležitá role byla i v rovině psychologické. Od devatenáctého století se stal sen součástí vyjádření charakteru hlavní postavy. Na rozdíl od antické literatury ale sen devatenáctého století neměl žádnou roli ve vývoji děje.

Někteří evropští autoři do svého díla sen zakomponovali. Mezi ně patří i Gustave Flaubert a Lev Nikolajevič Tolstoj. Oba autoři ukazovali prostřednictvím snů pravá přání titulních hrdinek. Tolstoj zvolil formu nočního snění, kdy Anna neměla kontrolu nad svými myšlenkami a touhami.

Zato ve snách, když myšlenky neměla ve své moci, představovalo se jí její postavení ve vší šeredné nahotě. Jeden sen ji navštěvoval skoro každou noc. Zdálo se jí, že oba byli současně mužové a závodili v důkazech lásky. Alexej Alexandrovič plakal, líbal jí ruce a říkal: Jak je nyní všechno pěkně! A Alexej Vronský stál tu vedle a byl také jejím mužem. A ona se divila, jak se jí to mohlo zdát nemožným, a vysvětlovala jim se smíchem, že vše je velmi jednoduché a že jsou nyní oba spokojeni a šťastni. Ale onen sen ji hnětl jako můra a ona se probouzela vždy s děsem. (TOLSTOJ, 2013 str. 170)

Tento sen nám ukazuje, že Anna byla podvědomě spokojená, že měla oba dva muže. Ve společnosti obou manželů Alexeje Karenina a Alexeje Vronského by se cítila šťastná a svobodná. Nicméně když se probudí, uvědomuje si, že je v jejím snu zlo, čímž je znepokojena a vyděšena. Na druhou stranu se nám její sen promítne i do skutečnosti. Když totiž Anna odjíždí s Vronským do Itálie, rozvod, ke kterému jí dal Karenin svolení, Anna neřeší, i přesto, že má k tomu pádné argumenty a zůstává tak ženou obou mužů. Tolstoj ale nezůstane v knize *Anna Karenina* jen u jednoho snu. Druhý sen, který Anna zažívala, neukazoval její touhy, ale její obavy.

„Že zemřu. Já jsem měla sen.“

„Sen?“ otázal se Vronský a v tom okamžiku si vzpomněl na svého mužíka ve snu.

„Ano, sen,“ odpověděla Anna. „Dávno jsem už měla ten sen. Zdálo se mi, že jsem přiběhla do své ložnice, že mně bylo potřeba vzít tam něco, nebo se podívat na něco: víš, jak to bývá ve snu,“ hovořila Anna, s úžasem doširoka otevírajíc oči. „A v ložnici v rohu stojí cosi...“

„Ach, jaká hloupost! Jak můžeš věřit a ...“

Ale Anna se nedala rušit v té řeči. To, co tu vypravovala, bylo pro ni nad míru důležité.

„To cosi se obrátilo, a já vidím, že je to mužik s rozčuchanou bradou, malinký a strašný. Chtěla jsem utéci, ale on se nahnul nad pytlem, a rukama v něm cosi přebíral.“

... „Přebírá tak v pytli a při tom mluví po francouzsku rychle, rychle a, víš jakoby šišlal: ‚Il faut le battre le fer, le broyer, le pétrir‘. Já jsem si ve strachu přála se probudit, i procitla jsem ve snu. A počala jsem přemítat, co to znamenalo? A kornej mi praví: ‚Při porodu, při porodu zemřete, při porodu, mátuško...‘ A tu jsem teprve procitla.“ (TOLSTOJ, 2013 str. 407)

Anna při rozhovoru s Vronským tušila, že zemře i ve skutečnosti. Tato obava ji pronásleduje po celou dobu jejího života. Nikdy ji neopouští myšlenka osvobození sebe i Vronského prostřednictvím její smrti. Můžeme tedy říct, že je možné, že Anna brala tento sen jako proroctví, které může přijít ne jako trest, ale jako jediné možné východisko pro zoufalou ženu. Tuto vizi vidí znovu, když na nádraží potká mužíka, který se podobá postavě ze snu. Od té chvíle je rozhodnutá, že chce spáchat sebevraždu. Svoji smrtí si byla vždy podvědomě jistá, sen jí pouze pomohl ukončit život.

Špinavý, ohyzdný mužik v čepici se štítkem, pod níž čouhaly zčuchané vlasy, přešel okolo okna, nahýbaje se ke kolům vagonu. „Kde jsem viděla něco podobného tomu ohyzdnému mužiku?“ pomyslila si Anna. Tu si vzpomněla na svůj sen a celá třesouc strachy, přešla ke dveřím vagonu. (TOLSTOJ, 2013 str. 853)

Na rozdíl od Tolstého, Flaubert využil ve svém díle *Paní Bovaryová* techniku denního snění. Prostřednictvím Emy se dozvídáme všechny její přání a touhy. Mnoho z nich i vyslovila nahlas. Hned poté, co se seznámila s Charlesem, vyslovila svoji touhu o bydlení ve městě.

Velice ráda by bydlela ve městě, alespoň v zimě, i když délka krásných dní dělá venkov snad ještě nudnější v létě... (FLAUBERT, 2015 str. 23)

Avšak po svatbě se její sen začal pomalu rozplývat. Charles ji nevezal do velkoměsta, kde by mohla zářit, ale do venkovského města Tostes. Její neochota přijmout situaci je jednou z hlavních příčin jejího vnitřního zmatku. Vysnila si být součástí vyšší společnosti, a té se jí v městečku nedostávalo. Když byli s manželem pozváni na ples, svítla jí naděje. Avšak po něm jí zbyly jen vzpomínky a ona se opět utápěla v depresi.

Cožpak tahle bída potrvá věčně? Což se z ní nikdy nedostane? Vždyť není o nic horšího než ty, které žijí šťastně. Viděla v la Vaubyessard vévodkyně, které měly silnější pas a obyčejnější způsoby než ona, a bouřila se proti boží nespravedlivosti. Opírala se hlavou o stěnu, aby se mohla vyplakat. (FLAUBERT, 2015 str. 62)

Kromě snů o životě v blahobytu často také fantazírovala o perfektním muži. Ideálního partnera si vysnila z knih, které četla během dospívání v klášteře. A když poznala Rodolpha, tak v něm viděla ideál svého vysněného muže. Avšak po čase zjišťovala, že jeho láskyplné projevy opadávají.

Neměl už pro ni jako dřív ta sladká slova, která jí vhněla do očí slzy, ani to vášnivé laskání, které jí dohánělo k šílenství, a jí se zdálo, jako by se ta jejich veliká láska, v níž žila pohroužená, pod ní ztrácela jako voda v řece, která se vsakuje do svého koryta, až Ema spatřila bahno. Nechtěla tomu věřit... (FLAUBERT, 2015 str. 155)

Její poslední nadějí splnit si své tužby byla její staronová láska, Léon. Avšak, ani to nevyšlo. Když už neměla vysněnou lásku, ani nebyla součástí vyšší společnosti, stále měla své ideály o vysněném domově. Chtěla si alespoň připadat, že žije v blahobytu. Už po svatbě bezhlavě kupovala nábytek, dekorace a krásné oblečení. Avšak i tento sen se nakonec střetl se skutečností. Ema na konci románu zjistí, že je zadlužená a nedokáže tomu čelit. Ani jeden z jejích snů není naplněn a ona stejně jako Anna radši páchá sebevraždu, než aby nesla následky svých činů.

Závěr

Ústředním tématem obou analyzovaných románů je manželství. I když můžeme na první pohled říci, že jsou si díla podobná, dokonce byla obě napsána ve stejném století, některé aspekty ukazují na jejich rozdílnost. Po důkladné analýze děl můžeme usoudit, jak velká spjitost mezi díly je. Oba romány jsou zaměřené společensky a psychologicky. Nicméně mladý Flaubert strhl pozornost svou intenzivní kritikou nižší společnosti, zatímco už postarší Tolstoj svoji kritiku vyšší společnosti zprostředkovával svým čtenářům pozvolna.

Rozhodneme-li se obě titulní hrdinky srovnat, můžeme s jistotou říct, že manželství Anny i Emy není ideální. Avšak při detailnějším porovnání můžeme vyzorovat, že Anna byla celkem spokojená ve svém manželství do té doby, kdy čirou náhodou potkává Vronského a její i jeho city vzplanou. Nicméně i přesto si chtěla svého manžela podvědomě udržet. Ema sice naráží na své milence taky náhodou, ale vzplane téměř při každé příležitosti. Ve svém manželství nebyla na rozdíl od Anny šťastná už od začátku a vždy se chtěla manžela zbavit. Nicméně nakonec obě ženy, i přes všechny své problémy a touhy, zůstávají v neukončeném manželství, v obou knihách k rozvodu nedochází.

Oba dva autoři nechtěli upozorňovat na cizoložství, ale na potíže v manželství. Flaubert tuto tematiku pojal více kriticky než Tolstoj, který dává důraz na zachování manželství.

Mezi aspekty ukazující na rozdílnost obou děl patří i fakt, že obě hrdinky žily v jiném prostředí. Důležité je i podotknout, že tato rozdílnost prostředí, měla vliv na jejich sny a ideály. Anna se pohybovala ve velkoměstech mezi nejvyšší smetánkou společnosti a nakonec byla danou společností znechucena. Avšak být v tom prostředí, to je vše, o čem Ema na venkově snila.

Na závěr bych chtěla podotknout, že i přesto, že obě hrdinky byly oběťmi svých ideálů, nemůžeme je unifikovat. Oba autoři poskytli podobný, avšak i zásadně rozdílný pohled na problematiku manželství v 19. století. Nicméně jeden prvek obsažený v obou románech je bude vždy spojovat, a to jejich důraz na rodinu jako na základ všeho podstatného v životě.

Seznam přečtené literatury a zdrojů

ABRAMS, Lynn. *Zrození moderní ženy: Evropa 1789-1918*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. ISBN 80-7325-060-8

BEAUVOIR, Simone de. *Druhé pohlaví*. Vyd. 3. Praha, 1967. ISBN není uvedeno

BOCK, Gisela. *Ženy v evropských dějinách: od středověku do současnosti*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 978-80-7106-494-7

BRONTĚOVÁ, Emily. *Na větrné hůrce*. Praha: Lidové nakladatelství, 1978. ISBN 26-050-78

D'HÉRICOURT, Jenny. *A Woman's Philosophy of Woman; or Woman Affranchised. An answer to Michelet, Proudhon, Girardin, Legouvé, Comte, and other modern innovators*. New York: Carleton Publisher, 2017. Dostupné z: <https://www.gutenberg.org/files/53937/53937-h/53937-h.htm> [online]

DEVIDZE, Nino and Eka DEVIDZE. Types of antique dream in Anna Karenin. *Journal of Education*; ISSN 2298-0172

FISCHER, Jan Otokar. *Dějiny francouzské literatury 19. a 20. století I*. Praha: Academia, 1966. ISBN není uvedeno

FISCHER, Jan Otokar. *Kritický realismus: Balzac, Stendhal a základní otázky realismu*. Praha: Svoboda, 1979. ISBN není uvedeno

FLAUBERT, Gustave. *Paní Bovaryová*. Praha: Dobrovský s.r.o., 2015. ISBN 978-80-7390-264-3

GUDZIJ, Nikolaj. *L. N. Tolstoj*. Bratislava: Slovanské nakladatelství, 1951. ISBN 301-12-472

HEATH, Stephen. *Gustave Flaubert: Madame Bovary*. Cambridge: Cambridge University Press, 1992. ISBN 978-80-5213-148-31

JIRÁSEK, JOSEF. *Přehledné dějiny ruské literatury II*. Brno: Slovanská knihovna, 1945. ISBN není uvedeno

KOPAL, Josef. *Dějiny francouzské literatury*. Praha: Melantrich, 1949. ISBN není uvedeno

MÁCHAL, Jan. *Lev Nikolajevič Tolstoj - život a spisy*. Praha: Nakladatelství František Šimáček, 1912. ISBN není uvedeno

MRŠTÍK, Vilém. *Paní Urbanová*. Praha: Nakladatelství Otakara Růžičky, 1944. ISBN není uvedeno

NÜNNING, Ansgar. *Lexikon teorie literatury a kultury*. Brno: Host, 2006. ISBN 80-7294-170-4

PISKER, Frank Linda. *Bovaryism. Its concept and application to literature: Stendhal, Flaubert, Hardy, Alas and Lewis*. West Lafayette: Purdue University, 1985. Dostupné z: <https://www.proquest.com/docview/303379251> [online]

PUŠKIN, Alexander Sergejevič. *Piková dáma a jiné prózy*. Praha: Lidové nakladatelství, 1980. ISBN není uvedeno

RAJCHIN, David Jakovlevič; STRAŽEV, Viktor Ivanovič a ZERČANINOV, Alexandr Alexandrovič. *Dějiny ruské literatury II*. Praha: Svoboda, 1948. ISBN není uvedeno

SCS.ABC.cz. *Slovník cizích slov*. Praha: ABC knihy a.s., 2005. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/> [online]

TOLSTOJ, Lev Nikolajevič. *Anna Karenina*. Praha: Dobrovský s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7390-024-3

VARGAS, Margarita. *Reality Versus Illusion: A Structural Analysis of Madame Bovary*. The University of Kansas. [online] Dostupné z: <https://journals.ku.edu/chimeres/article/download/6434/5851>

WEBSTER, Merriam. (n.d.). *Bovaryism*. In Merriam-Webster.com dictionary. Retrieved January 19, 2022,. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/bovarism>

ZYKMUND, Václav. *Co je realismus?* 1. vydání. Svazek 65. Praha: Československý spisovatel, 1957. D-565804

NÁZEV:

Dvě ženy v zajetí iluzí – interpretace románů Anna Karenina a Paní Bovaryová

AUTOR:

Lucie Kubáčková

KATEDRA:

Katedra českého jazyka a literatury

VEDOUCÍ PRÁCE:

Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.

ANOTACE:

Cílem mé bakalářské práce je interpretace a analýza dvou románů – Anna Kareniny a Paní Bovaryová se zaměřením na tematiku lásky, nevěry a ztráty iluzí. První dvě kapitoly se z pohledu 19. století zaměřují na společenské a sociální postavení žen a literární období realismu. Třetí a zároveň poslední kapitola se zaměřuje na rozbor a následné srovnání obou románů.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Iluze, manželství, láska, nevěra, sebevražda

TITLE:

Two women caught in illusion – the interpretation of Anna Karenina and Madame Bovary

AUTHOR:

Lucie Kubáčková

DEPARTMENT:

Department of Czech language and literature

SUPERVISOR:

Mgr. Daniel Jakubíček, Ph.D.

ANOTATION:

The aim of my bachelor's thesis is to interpret and analyze two novels - Anna Karenina and Madame Bovary, focusing on the themes of love, infidelity and the loss of illusions. The first two chapters concentrate on the societal and social status of women and the literary period of realism from the 19th century perspective. The third and final chapter focuses on the analysis and further comparison of both novels.

KEYWORDS:

Illusion, marriage, love, infidelity, suicide